

26

Voor feiten en cijfers
over werkgelegenheid

Jaargang 18, februari 2013

Lisa nieuws

2

Topsectoren in beeld: Water

5

Oprichting Economic Board Utrecht (EBU)

6

Meeste bedrijven in woonhuis gevestigd

7

Van microdata naar conclusies

8

De non-profit sector houdt de banengroei in stand

10

Locatiefactoren in creatieve clusters

Het vorige kabinet heeft, onder de noemer van topsectorenbeleid negen topsectoren geïdentificeerd: agrofood, tuinbouw en uitgangsmaterialen, high-tech systemen en materialen (HTSM), energie, logistiek, creatieve industrie, water, life sciences en chemie. Allemaal sectoren met een sterke internationale positie, waarbinnen bedrijven en kennisinstellingen de afgelopen jaren reeds veel kennis hebben opgebouwd en samenwerken aan innovaties. Het kabinet Rutte 2 gaat door met het Topsectorenbeleid. LISA-gegevens zijn bij uitstek geschikt om de werkgelegenheidsontwikkeling in de topsectoren nader te analyseren. Dit keer aandacht voor de topsector Water.

TOPSECTOREN IN BEELD WATER

Gerben Huijgen, LISA Projectorganisatie / I&O Research

WAT WORDT VERSTAAN ONDER DE TOPSECTOR WATER?

De Rijksoverheid in het algemeen en het Ministerie van Economie, Landbouw & Innovatie in het bijzonder hebben diverse websites waarin in beschrijvende zin een beeld wordt geschetst van de topsector Water.

Op www.rijksoverheid.nl staat bijvoorbeeld:

“De watersector richt zich op bescherming van de Nederlandse kust, maar ook op waterbesparende systemen en technologieën voor waterhergebruik. Er zal steeds minder zoetwater beschikbaar zijn voor consumenten. Nederland wil hierop inspelen. Bijvoorbeeld door duurzame oplossingen te vinden voor overstromingen of een tekort aan zoetwater. Water is een markt waarin veel verandert, maar waar ook veel winst is te behalen. De internationale markt is groot en groeit sterk: het streven is de toegevoegde waarde van de Nederlandse watersector in de periode tot 2020 te verdubbelen.” Op www.topsectoren.nl/water staat dat “de watersector zich richt op de maritieme sector, Deltatechnologie en Watertechnologie”.

DEFINIËRING VAN DE TOPSECTOR WATER

Recentelijk heeft het CBS haar nulmeting Topsectoren gepresenteerd. In dit rapport is uitgebreid beschreven hoe de Topsectoren zijn gedefinieerd. In veel gevallen zijn SBI-codes geselecteerd en in aanvulling daarop zijn maatwerk aanvullingen gedaan. Het gaat dan bijvoorbeeld om het toevoegen van bepaalde toeleverende bedrijven die lid zijn van branche-organisatie Scheepsbouw NL. Ook zijn binnen bepaalde SBI-codes alleen de bedrijven in de watersector meegenomen. Door deze zorgvuldige afbakening is een nauwgezet beeld van de Topsector Water te maken. Wel is het hierdoor lastiger een analyse over meerdere jaren te maken, immers de afbakening moet elke keer opnieuw worden gemaakt. LISA heeft er voor gekozen de topsector Water uitsluitend op basis van SBI-codes te definiëren. De afbakening is hierdoor wellicht iets minder nauwkeurig; wel kan eenvoudig een analyse over meerdere jaren of naar regio worden gemaakt.

In dit artikel is voor de Topsector Water gebruik gemaakt van de afbakening van Bureau Louter. Bureau Louter heeft eind 2011 in opdracht van het Platform Beta Techniek de topsectoren op basis van SBI-codes afgebakend. LISA sluit zich aan bij deze definitie. De Topsector Water is hiermee gedefinieerd als:

SBI2008	Omschrijving
3011	Bouw van schepen en drijvend materieel (geen sport- en recreatievaartuigen)
3012	Bouw van sport- en recreatievaartuigen
3600	Winning en distributie van water
3700	Afvalwaterinzameling en -behandeling
4291	Natte waterbouw

De Louter-afbakening heeft veel overlap met de definiëring van de topsector Water door het CBS. Wel zijn er kleine verschillen. CBS telt enkele volledige SBI-codes meer tot de topsector Water, zoals de reparatie van schepen en het leggen van rioleringen. Daarnaast zijn er dus een aantal SBI-codes die deels door het CBS worden meegenomen. De Louter-definitie is hiermee smaller.

AARD, OMVANG EN ONTWIKKELING VAN DE TOPSECTOR WATER

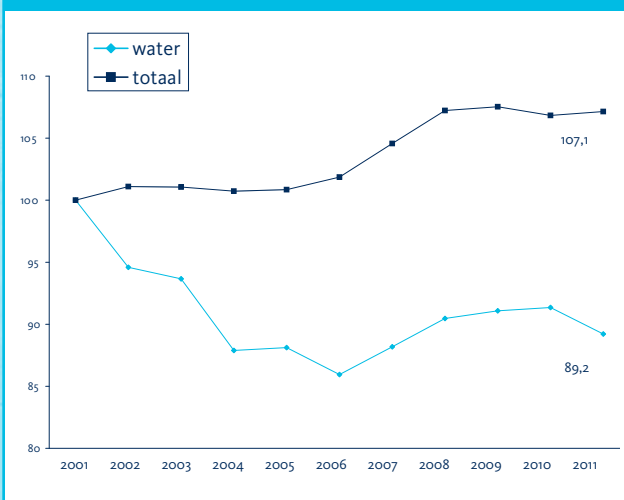
WERKGELEGENHEID IN TOPSECTOR WATER FORS GEDAALD

In 2011 telt de Topsector Water 29,500 banen. Dit komt overeen met 0,4 procent van de totale werkgelegenheid in Nederland. Hiermee is deze Topsector qua werkgelegenheid de kleinste. Sinds 2001 is de werkgelegenheid in de topsector Water in totaal met 10,8 procent gedaald. De totale werkgelegenheid is in dezelfde periode in Nederland met 7,1 procent toegenomen (figuur 1). De totale werkgelegenheid is in de periode 2001-2006 redelijk constant, terwijl de werkgelegenheid in de topsector Water aanzienlijk daalt. In 2006 ligt de werkgelegenheid in de topsector Water 14 procent onder het niveau van 2001.

1) Zie <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/informatie/beleid/publicaties/papers/archief/2012/monitor-topsectoren.htm>

In de periode na 2006 is er sprake van herstel in de werkgelegenheid. In 2007 en 2008 neemt de totale werkgelegenheid en de werkgelegenheid in de topsector Water jaarlijks met meer dan 2,5 procent toe. In 2011 daalt de werkgelegenheid in de topsector behoorlijk (-2,3 procent). De topsector Water is dus relatief klein en heeft zich qua werkgelegenheid negatief ontwikkeld.

Figuur 1. Ontwikkeling werkgelegenheid totaal en in de topsector Water, 2001 = 100.

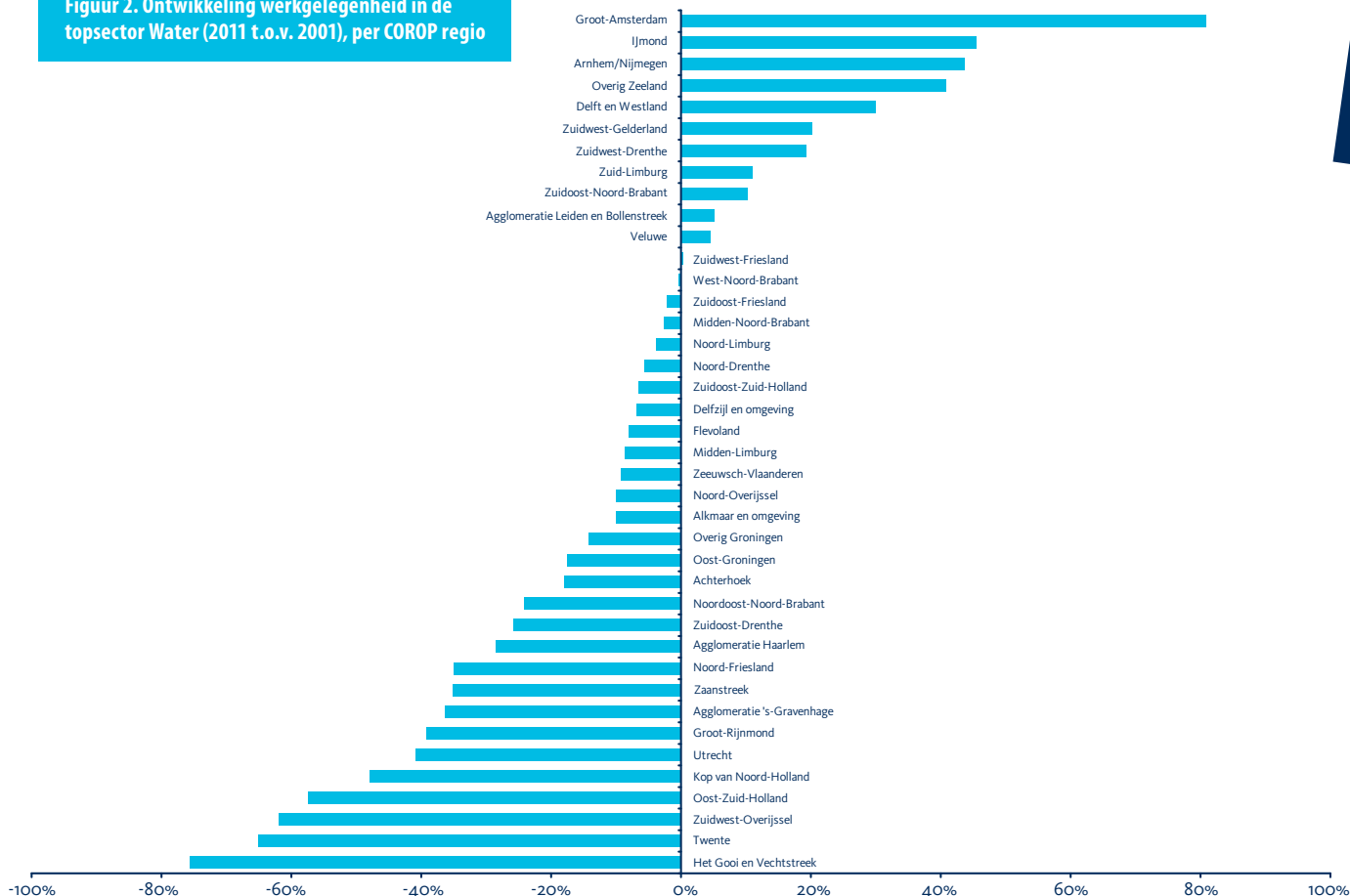

GROTE REGIONALE VERSCHILLEN IN ONTWIKKELING WERKGELEGENHEID TOPSECTOR

De werkgelegenheidsontwikkeling is ook per COROP-gebied geanalyseerd. Hierbij valt op dat de ontwikkeling van het aantal banen in de topsector Water grote regionale verschillen laat zien (figuur 2). In 27 regio's daalt de werkgelegenheid in de topsector Water, in twee regio's blijft het aantal banen (t.o.v. 2001) op peil en in elf regio's is er sprake van groei. Enkele regio's hebben de werkgelegenheid in de topsector Water zeer fors zien dalen, zoals Gooi & Vechtstreek, Twente en Zuidwest Overijssel. In deze drie regio daalde de werkgelegenheid in de topsector Water met meer dan 60 procent. Absoluut tellen deze drie regio's elk minder dan 100 banen in de topsector Water.

Regio's die hun werkgelegenheid in de topsector relatief hard hebben zien groeien zijn Overig Zeeland, Arnhem/Nijmegen, IJmond en Groot Amsterdam. In deze regio's neemt het aantal banen in de topsector Water met meer dan 40 procent toe, waarbij Groot Amsterdam opvalt met een groei van zelfs 80 procent. Door de relatief kleine omvang van de sector is het belangrijk te vermelden dat een enkele vestiging er al voor kan zorgen dat de werkgelegenheid hard daalt of juist groeit. Ook een verhuizing of fusie kan een dergelijk effect veroorzaken.

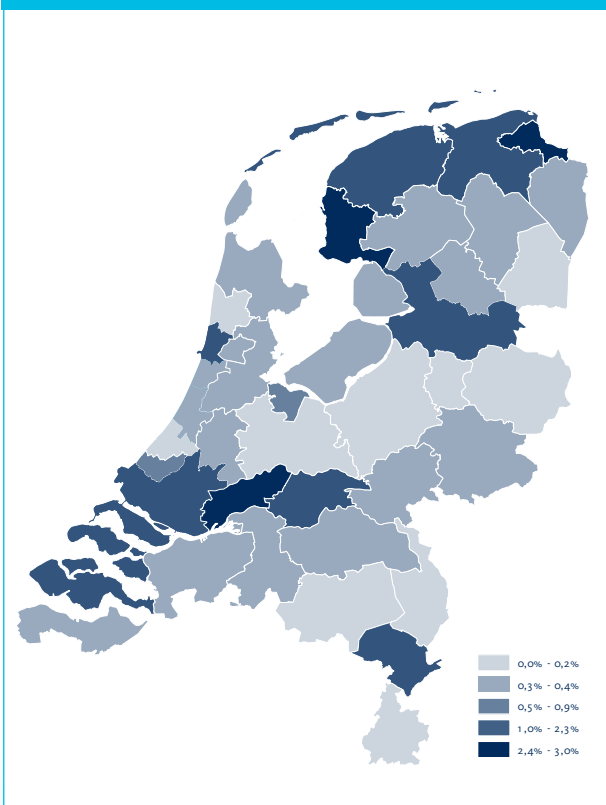
Figuur 2. Ontwikkeling werkgelegenheid in de topsector Water (2011 t.o.v. 2001), per COROP regio

WERKGELEGENHEID TOPSECTOR WATER GECONCENTREERD IN ENKELE REGIO'S EN GEMEENTEN

De werkgelegenheid in de topsector Water is niet gelijk gespreid over Nederland (kaart 1). In 10 regio's behelst de werkgelegenheid in de topsector Water minder dan 0,1 procent van de totale werkgelegenheid. Nederland telt slechts drie regio's waar de werkgelegenheid in de topsector Water meer dan 1 procent uitmaakt van het totaal aantal banen. Dat zijn Delfzijl en omgeving, Zuidwest Friesland en Zuidoost Zuid-Holland. Ook binnen de regio's blijkt de werkgelegenheid in de topsector Water vaak geconcentreerd tot één of enkele gemeenten. In 80 gemeenten (van de ruim 400 gemeenten in Nederland) is geen werkgelegenheid in de topsector Water gesitueerd. Papendrecht en Nieuw Lekkerland zijn de enige twee gemeenten waar meer dan 10 procent van de werkgelegenheid toe te kennen valt aan de Topsector Water. Dit hoge aandeel wordt voornamelijk verklaard door de aanwezigheid van enkele grote bedrijven zoals Boskalis en IHC.

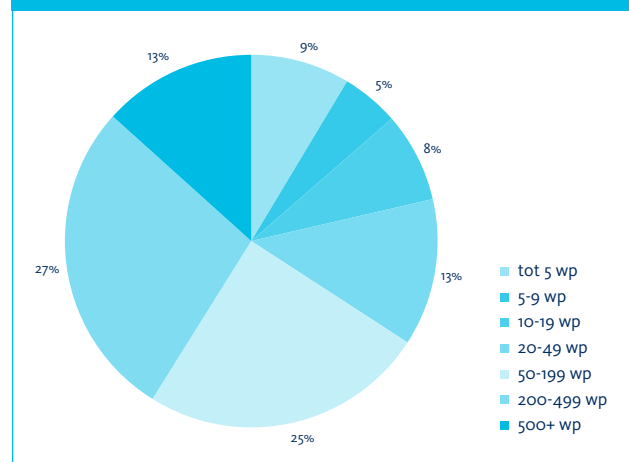
Kaart 1. Werkgelegenheidsaandeel topsector Water in totaal aantal banen per regio (2011)

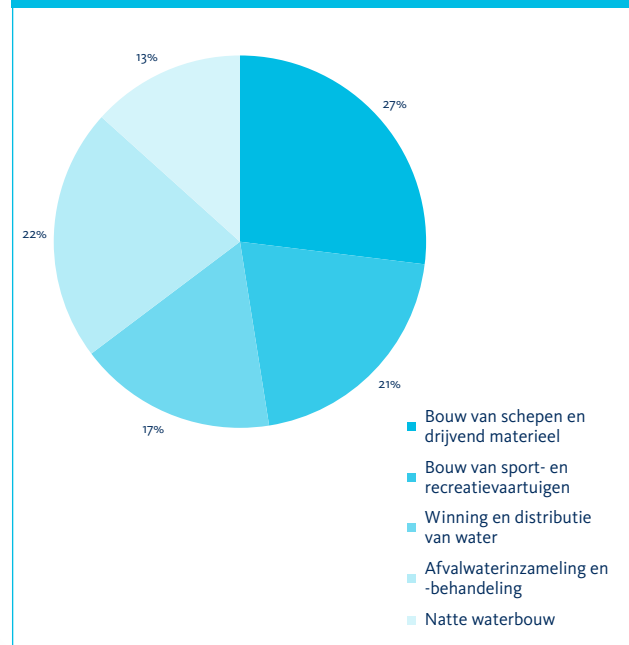
SAMENSTELLING VAN DE WERKGELEGENHEID IN DE TOPSECTOR WATER

De Topsector Water kent zowel kleine als grote vestigingen (figuur 3). De meeste werkgelegenheid (52 procent) is geconcentreerd bij vestigingen met 50 tot 500 werkzame personen. Het gaat dus doorgaans om relatief grote vestigingen. Binnen de topsector Water is de werkgelegenheid verspreid over alle vijf SBI-codes die tot de topsector worden gerekend (figuur 4). De bouw van schepen en drijvend materieel (SBI 3011) is met 27 procent de belangrijkste 'leverancier' van werkgelegenheid in de topsector Water.

Figuur 3. Werkgelegenheid topsector Water naar grootteklasse (2011)

Figuur 4. Samenstelling Werkgelegenheid topsector Water naar SBI-code (2011)

Voor meer informatie over werkgelegenheid in de topsectoren kunt u contact opnemen met de LISA-projectorganisatie.

WERKGELEGENHEIDSCIJFERS VAN UTRECHTSE LISA-REGISTER SPELEN EEN BELANGRIJKE ROL BIJ DE PAS OPGERICHTE ECONOMIC BOARD UTRECHT (EBU)

Maarten Bergmeijer, provincie Utrecht

Op 31 oktober 2012 is de Economic Board Utrecht opgericht. Vertegenwoordigers van bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden gaan samenwerking aan om de economie van de regio Utrecht te versterken. Er wordt gebruik gemaakt van werkgelegenheids-cijfers uit het Provinciaal Arbeidsplaatsen Register, het Utrechtse deel van LISA.

Actuele en gedetailleerde informatie is belangrijk voor beleid voor de economie van de regio. Regionaal-economisch onderzoek zorgt daarvoor. Hiermee kan bepaald worden welke sectoren groeien en welke krimpen en hoe de economie van de regio Utrecht presteert ten opzichte van het landelijk gemiddelde of ten opzichte van andere regio's.

Deze cijfers kunnen aanleiding vormen voor een nadere analyse, om sterke en zwakke punten van sectoren of van de regio op te sporen. Deze informatie is van belang om te kunnen afwegen of ingrijpen of ondersteuning

noodzakelijk is: kunnen Utrechtse partijen samen een oplossing tot stand brengen, is een financiële injectie voldoende, of moeten Utrechtse partijen de handen ineen slaan voor een gemeenschappelijk traject naar bijvoorbeeld Rijk of EU?

De provincie beschikt over een zeer uitgebreide database van bedrijven, het Provinciaal Arbeidsplaatsen Register (PAR), onderdeel van het landelijke LISA-register. Het PAR bevat belangrijke basisgegevens voor economische analyse. In combinatie met gegevens van o.a. CBS en CPB kan een helder beeld verkregen worden van samenstelling, ontwikkeling en spreiding van de regionale en lokale bedrijvigheid.

Op de website www.economicboardutrecht.nl zijn achterliggende factsheets en rapporten te vinden over werkgelegenheid en toegevoegde waarde voor de topsectoren, de standaard secties van de SBI-codes en de speerpunten van beleid.

EBU

Economic Board Utrecht

OVER EBU

Op 31 oktober 2012 is de Economic Board Utrecht opgericht. Een organisatie met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden in de regio Utrecht. Met een breed gedragen visie op de regionale economie en de ambitie en slagkracht om die samen te realiseren. [Lees verder](#)

GET CONNECTED: MELD U AAN!

SPOTLIGHT

Feestelijke start Economic Board Utrecht
[Download het verslag als PDF](#)

NIEUWS

2012 Twee miljoen voor Utrechts

AGENDA

1ste 'Get Connected' netwerkbijeenkomst
Vrijdagmiddag 25 januari 2013 vindt de
werkbijeenkomst, bestemd

Sinds twee jaar worden de LISA vestigingsgegevens gekoppeld aan de gegevens uit de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG). Hierdoor zijn bijvoorbeeld de x, y coördinaten beschikbaar waarmee de exacte locatie van de vestiging vaststaat, maar ook andere BAG items. Eén hiervan is het gebruiksdoel van het verblijfsobject / pand.

Door het BAG-gebruiksdoel te koppelen aan de vestigingen van LISA, wordt inzichtelijk welke BAG-functies belangrijk zijn voor het huisvesten van vestigingen en banen van bedrijven en instellingen. Onderstaande tabel geeft per sectie weer welk deel van de werkgelegenheid en de vestigingen op een locatie met een woonfunctie is gevestigd. Nederland telt zo'n 1,2 miljoen vestigingen waar betaald werk wordt verricht. Maar liefst 58 procent van deze vestigingen is in een woonhuis gesitueerd¹. Vaak zijn het kleinere bedrijfjes (zzp'ers, eenmansbedrijven). Van de eenmansbedrijven is 77 procent gevestigd in een woonhuis. Van de bedrijven die in een woonhuis gevestigd is ook weer 68 procent eenmansbedrijf. Omdat het meestal om kleine bedrijven gaat is het aandeel banen dat aan een woonhuis is gekoppeld, aanzienlijk lager: 16 procent. In de secties M (o.a. advisering), R (cultuur) en S (overige dienstverlening) is ongeveer één op de drie banen in een woonhuis te vinden. Het gaat dan om ongeveer 75% van de vestigingen.

MEESTE BEDRIJVEN IN NEDERLAND IN WOONHUIS GEVESTIGD!

Gerben Huijgen,

LISA Projectorganisatie / I&O Research

Gebruiksfuncties in BAG	
bijeenkomstfunctie	onderwijsfunctie
celfunctie	sportfunctie
gezondheidszorgfunctie	winkelfunctie
industriefunctie	woonfunctie
kantoorfunctie	overige gebruiksfunctie
logiesfunctie	

Tabel 1. Aandeel werkgelegenheid en vestigingen in objecten met woonfunctie. Bron: LISA 2011

Sectie	werkgelegenheid			vestigingen		
	woonfunctie	totaal	aandeel	woonfunctie	totaal	aandeel
A Landbouw, bosbouw en visserij	89.720	229.700	39,1%	32.830	77.900	42,1%
B Winning van delfstoffen	270	5.960	4,5%	110	290	37,9%
C Industrie	44.690	812.010	5,5%	22.340	53.220	42,0%
D Productie/handel elektriciteit, aardgas e.d.	250	31.170	0,8%	180	630	28,6%
E Winning en distributie van water	1.430	37.220	3,8%	430	1.780	24,2%
F Bouwnijverheid	154.970	488.580	31,7%	95.670	123.290	77,6%
G Groot- en detailhandel; reparatie van auto's	177.560	1.409.310	12,6%	95.250	240.120	39,7%
H Vervoer en opslag	54.300	418.170	13,0%	19.520	31.310	62,3%
I Logies-, maaltijd- en drankverstrekking	40.630	348.120	11,7%	11.810	48.400	24,4%
J Informatie en communicatie	60.730	258.820	23,5%	45.590	60.610	75,2%
K Financiële instellingen	15.040	235.890	6,4%	7.800	17.890	43,6%
L Verhuur van en handel in onroerend goed	12.570	72.720	17,3%	7.670	15.810	48,5%
M Advisering, onderzoek, ov. spec. zak.dienstverl.	209.490	695.180	30,1%	162.790	214.830	75,8%
N Verhuur roerende goederen, ov. zak dienstverl.	72.380	395.230	18,3%	35.170	55.160	63,8%
O Openbaar bestuur, overheidsdiensten	8.790	440.670	2,0%	160	3.340	4,8%
P Onderwijs	47.130	543.250	8,7%	29.470	46.960	62,8%
Q Gezondheids- en welzijnzorg	221.740	1.289.690	17,2%	51.770	98.540	52,5%
R Cultuur, sport en recreatie	57.110	177.550	32,2%	43.440	60.540	71,8%
S Overige dienstverlening	56.490	170.720	33,1%	44.350	68.660	64,6%
U Extraterritoriale organisaties en lichamen	260	5.170	5,0%	40	160	25,0%
Totaal	1.325.530	8.065.110	16,4%	706.390	1.219.440	57,9%

1) Het komt ook voor dat de vestiging administratief op het woonhuis is geregistreerd en de activiteiten in de naastgelegen bedrijfspanden plaatsvinden.

VAN MICRODATA NAAR CONCLUSIES

*Het gebruik van LISA gegevens door de
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
van de Rijksuniversiteit Groningen*

Dr. Sierdjan Koster

Eén van de belangrijkste ontwikkelingen in het onderzoek naar regionale economieën is de opkomst van het gebruik van microdata. Waar eerder regionale gegevens over bijvoorbeeld werkloosheid, ondernemerschap en vestigingen- en banendynamiek alleen op regionaal niveau beschikbaar waren, worden de onderliggende microdata steeds beter verzameld en ontsloten. Het voor de hand liggende voordeel is een grotere precisie en vrijheid in het bewerken en analyseren van de data. Om van de extra precisie van microdata over vestigingen en banen te kunnen profiteren gebruikt de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen sinds 2010 het LISA vestigingenbestand in haar onderzoek.

SECTORSTRUCTUUR EN BANEN

Hoewel we het LISA-bestand voor verschillende onderzoeken gebruiken, biedt het ons primair de mogelijkheid om op een laag ruimtelijk niveau (gemeenten, maar ook wijken) de sectorstructuur en -dynamiek in kaart te brengen. Er zijn twee directe toepassingen. Allereerst is er een doorlopende discussie in de economische geografie of een divers of juist een gespecialiseerd vestigingenbestand goed is voor de economische ontwikkeling van een gebied. Het detailniveau van de LISA-data heeft ons in staat gesteld de maten voor specialisatie en diversiteit verder te ontwikkelen en uit te rekenen op verschillende niveaus van aggregatie (2, 3 of 5-positie SBI). De data stelt ons in staat om concepten op een preciezere en flexibelere manier te meten.

Het tweede gebruik betreft interesse in de ontwikkeling van sectoren zelf. Welke sectoren worden belangrijker en waar? Hoewel in algemene zin relevant, is de vraag alleen maar urgenter geworden met het opstellen van het Topsectorenbeleid. Waar zitten de Topsectoren eigenlijk? De LISA-data stelde ons in staat om in termen van vestigingen en werkgelegenheid vast te stellen dat het Topsectorenbeleid qua ruimtelijke uitwerking een Randstadbeleid is.

In (studenten)projecten die zich op individuele sectoren richtten is bijvoorbeeld duidelijk geworden dat ook de noordelijke Energy Valley, zowel in dynamiek als in stand niet boven het maaiveld uitsteekt.

Ook interessant is de relatie tussen bevolkingskrimp, vergrijzing en de regionale sectorstructuur. Zien we, zoals vaak verwacht, een grote groei van de zorgsector in die gebieden waar vergrijzing plaatsvindt. Eerste resultaten geven een genuanceerd beeld. Vergrijzende gebieden hebben amper meer vestigingen en arbeidsplaatsen in de zorg dan vergelijkbare gebieden die minder vergrijzen. Dit roept vragen op over hoe deze sector zich ruimtelijk organiseert in gebieden van krimp en vergrijzing. De zorgsector groeit, maar waar slaat deze groei neer?

CONCLUSIES TREKKEN

Het LISA-bestand biedt ons de mogelijkheid om op basis van microgegevens onderzoek te doen naar de mechanismen van regionaal economische ontwikkeling en aanpassingen in de sectorstructuur. Daarbij sluiten we aan bij de standaard die internationaal wordt gezet. Een mooie kans, maar het markeert ook een moment om verder na te denken over de kwaliteit en inhoud van microdata. Hoe wordt de data verzameld, gebeurt dit consistent over de tijd en over verschillende regio's en wat wordt er precies gemeten? Hoewel deze kwaliteitsvragen van alle tijd zijn, worden ze bij het gebruik van microdata benadrukt. Door de precisie van de data en de rapportage ervan op laag schaalniveau komen afwijkende data sneller aan het licht. Het toenemende gebruik van microdata zal de discussie over datakwaliteit en het gebruik ervan versnellen. De komende jaren ligt er wat dit betreft een belangrijke taak voor zowel de gebruikers als de aanbieders.

**rijksuniversiteit
groningen**

DE NON-PROFIT SECTOR HO

Gerben Huijgen, LISA Projectorganisatie / I&O Research

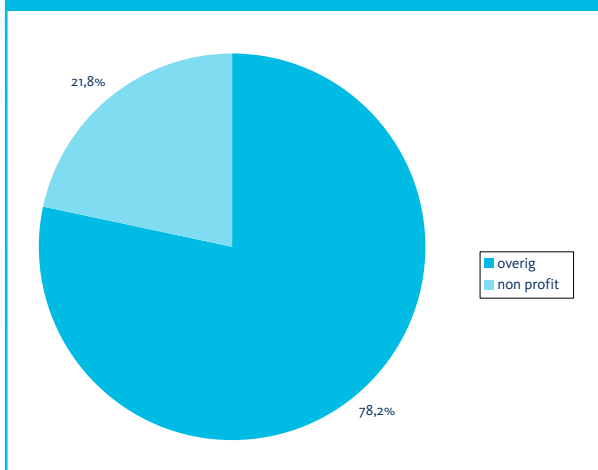
De non-profit sector bestaat uit vestigingen van instellingen en organisaties die geen winstoogmerk hebben en zijn hiermee de tegenhanger van de particuliere sector. Andere benamingen zijn de *quartaire sector* en de *publieke sector*. In deze analyse is de non-profit sector afgebakend aan de hand van SBI-codes uit de secties O, P, Q, R, S en U en komt – ruwweg – overeen met het openbaar bestuur, onderwijs, zorg, cultuur en maatschappelijke organisaties. Commerciële activiteiten zoals een auto- en motorrijdscholen zijn binnen de sectie Onderwijs buitengesloten. De lijst met geselecteerde SBI-codes is opvraagbaar via info@lisa.nl.

Hoe ziet de non-profit sector er uit? In welke mate heeft de non-profit sector aan de werkgelegenheidsontwikkeling in Nederland bijgedragen en zijn er regionale verbanden te ontdekken?

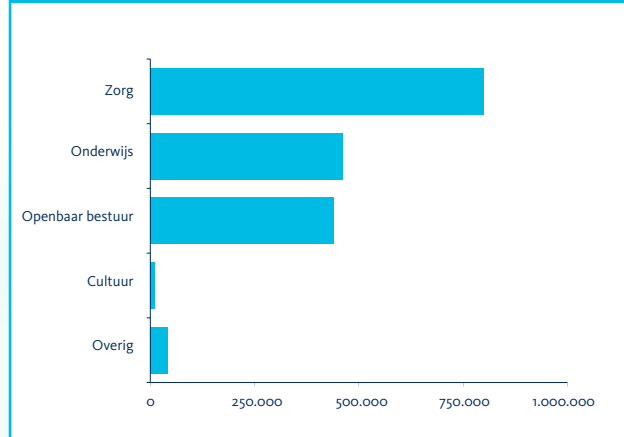
NON-PROFIT GOED VOOR EEN VIJFDE VAN DE WERKGELEGENHEID IN NEDERLAND

De non-profit sector is in Nederland goed voor bijna 22 procent van de totale werkgelegenheid. Dit komt overeen met zo'n 1,75 miljoen banen. Binnen de non-profit sector neemt de sectie Zorg de meeste banen voor haar rekening, ongeveer 800.000. Onderwijs en Openbaar bestuur tellen elk ongeveer 450.000 banen. De non-profit sector kenmerkt zich verder door relatief veel werkgelegenheid per vestiging. Ruim een vijfde van de werkgelegenheid in de non-profit sector is te vinden in vestigingen met minder dan 50 werkzame personen. Bijna de helft van de banen bevindt zich bij vestigingen in de grootteklasse 50-500 banen. Nog eens een derde van de mensen die in de non-profit sector actief zijn, werken bij een vestiging met meer dan 500 medewerkers.

Figuur 1. Aandeel werkgelegenheid non-profit in totale werkgelegenheid. Bron: LISA 2011

Figuur 2. Opbouw werkgelegenheid non-profit sector. Bron: LISA 2011

De top 50 van grootste vestigingen in de non-profit sector bestaat vooral uit ziekenhuizen, enkele ministeries en universiteiten en is goed voor zo'n 10 procent van alle werkgelegenheid in de non-profit sector. De non-profit sector kenmerkt zich verder door relatief veel grote banen (banen van 12 of meer uren per week). Bijna negen op de tien arbeidsplaatsen (89,2 procent) is een grote baan. Het Nederlandse gemiddelde is 85,5 procent. Het aandeel vrouwen is in de non-profit sector aanzienlijk: 65 procent. Voor de totale werkgelegenheid geldt dat de meerderheid van de arbeidsplaatsen (55 procent) wordt ingevuld door mannen.

Tabel 1. Verdeling werkgelegenheid naar grote/kleine banen en geslacht. Bron: LISA 2011

	non profit		totaal	
totaal banen	1.754.730		8.065.110	
grote banen	1.564.530	89,2%	6.895.300	85,5%
kleine banen	190.190	10,8%	1.169.820	14,5%
mannen	613.290	35,0%	4.498.820	55,8%
vrouwen	1.141.430	65,0%	3.566.290	44,2%

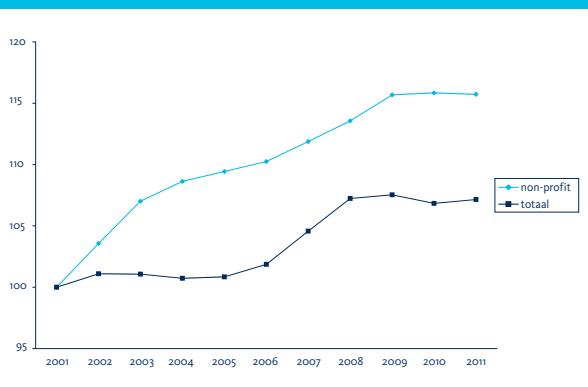
BANENGROEI NON-PROFIT SECTOR BOVENGEMIDDELD

De werkgelegenheids groei is in de non-profit sector aanzienlijk hoger geweest dan het landelijk gemiddelde. Sinds 2001 bedraagt de totale groei van banen in de non-profit sector 16 procent. De groei van de totale werkgelegenheid bedraagt in diezelfde periode slechts 7 procent. In de periode 2006 tot en met 2008 bleef de werkgelegenheidsontwikkeling van de non-profit sector achter bij de landelijke ontwikkeling; in alle andere jaren groeit het aantal banen in de non-profit sector harder. Vooral in de periode 2002-2006 groeit de werkgelegenheid in de non-profit sector fors, terwijl de totale

DUDT BANENGROEI OP PEIL!

werkgelegenheidsontwikkeling stagneert. De totale werkgelegenheids groei bedraagt in de afgelopen 10 jaar zo'n 538.000 banen. Bijna de helft (44 procent) van deze groei is gerealiseerd in de non-profit sector. Binnen de non-profit sector draagt vooral de Zorg bij aan de groei (+31 procent). Overheid en Onderwijs groeiden met 5 en 18 procent minder hard.

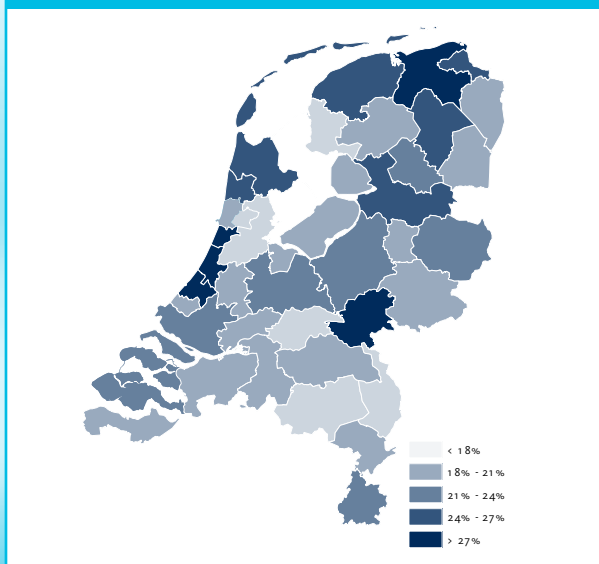
Figuur 3. Ontwikkeling werkgelegenheid totaal en non-profit sector (2001=100). Bron: LISA 2011

NON-PROFIT WERKGELEGENHEID REGIONAAL VERSPREID

Eerder is al geconstateerd dat zo'n 22 procent van de totale werkgelegenheid in de non-profit sector valt. Per Coropgebied verschilt het aandeel non-profit banen aanzienlijk. De regio met het hoogste aandeel banen in de non-profit sector is de agglomeratie Den Haag. Bijna één op de drie banen (32 procent) is hier in de non-profit sector te vinden. De vestingen van diverse overheidsinstanties (zoals ministeries) zijn in Den Haag gevestigd. Zuidwest Friesland en Zuidoost-Noord-Brabant, Zaanstreek en Groot Amsterdam vallen juist op door een laag aandeel non-profit banen (rond de 17 procent).

Kaart 1. Aandeel non-profit werkgelegenheid in totaal aantal banen, naar Coropgebieden

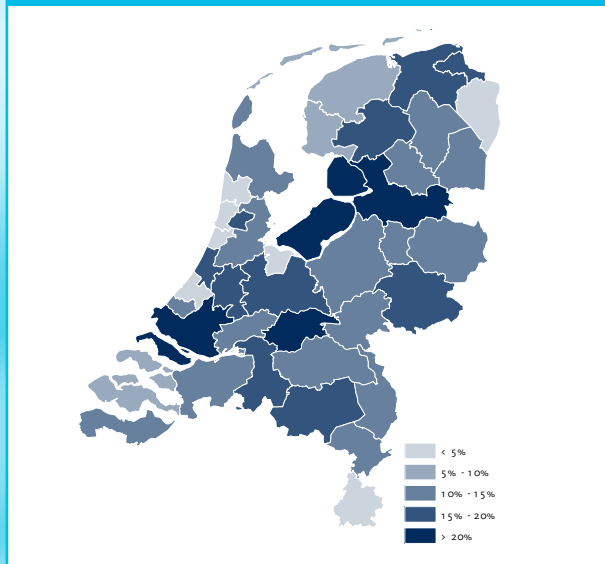
Ook de groei van de werkgelegenheid in de non-profit sector is niet gelijk verdeeld over de regio's van Nederland. Twee regio's vallen op vanwege hun daling van de werkgelegenheid in de non-profitsector sinds 2001. In de regio Haarlem en Oost Groningen is de non-profit werkgelegenheid gedaald, terwijl er landelijk gemiddeld een stijging van 16 procent is gerealiseerd. Noord Overijssel, Groot Rijnmond en Flevoland zijn de drie regio's waar de non-profit met meer dan een kwart is gestegen. In Noord-Overijssel en Groot-Rijnmond is groei t.o.v. de totale werkgelegenheid in de regio zo sterk dat het aandeel van de non-profit sector hier meer dan 3 procentpunt aan belang wint.

In perifere regio's zoals Delfzijl, Oost Groningen, Zeeuwsch-Vlaanderen en Zuid Limburg heeft de positieve werkgelegenheidsontwikkeling in de non-profit sector er voor gezorgd dat totale werkgelegenheidsafname flink werd gedempt. Grotere gemeenten met een hoog aandeel non-profit werkgelegenheid zijn bijvoorbeeld: Den Helder (Marine), Ermelo (grote zorginstellingen), Leiden en Nijmegen (ziekenhuis en universiteit), Oirschot (defensie), Den Haag (Rijksoverheid) en Zeist.

OVERHEID

De overheid vormt een deel van de non-profitsector. De totale overheid maakt 5,4% uit van de werkgelegenheid. Daarbinnen vormt het algemeen Overheidsbestuur (in de volksmond: "de ambtenaren") weer een onderdeel, goed voor 3,1% van de werkgelegenheid, een bescheiden aandeel. Sinds 2001 is het aantal ambtenaren met 8% gegroeid, een groei vergelijkbaar aan de totale werkgelegenheid.

Kaart 2. Ontwikkeling non-profit werkgelegenheid 2001-2011, naar Coropgebieden

LOCATIEFACTOREN IN CREATIEVE CLUSTERS

LISA-DATA TOEGEPAST IN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Gerben Huijgen, LISA Projectorganisatie / I&O Research

Steeds meer universiteiten maken gebruik van LISA-gegevens voor hun onderzoek. Ir. Annet Jantien Smit en dr. Veronique Schutjens van de Universiteit Utrecht hebben LISA-data gebruikt voor hun studie naar locatiefactoren in creatieve clusters. Zij publiceerden hier al over in ESB 96 (2624).

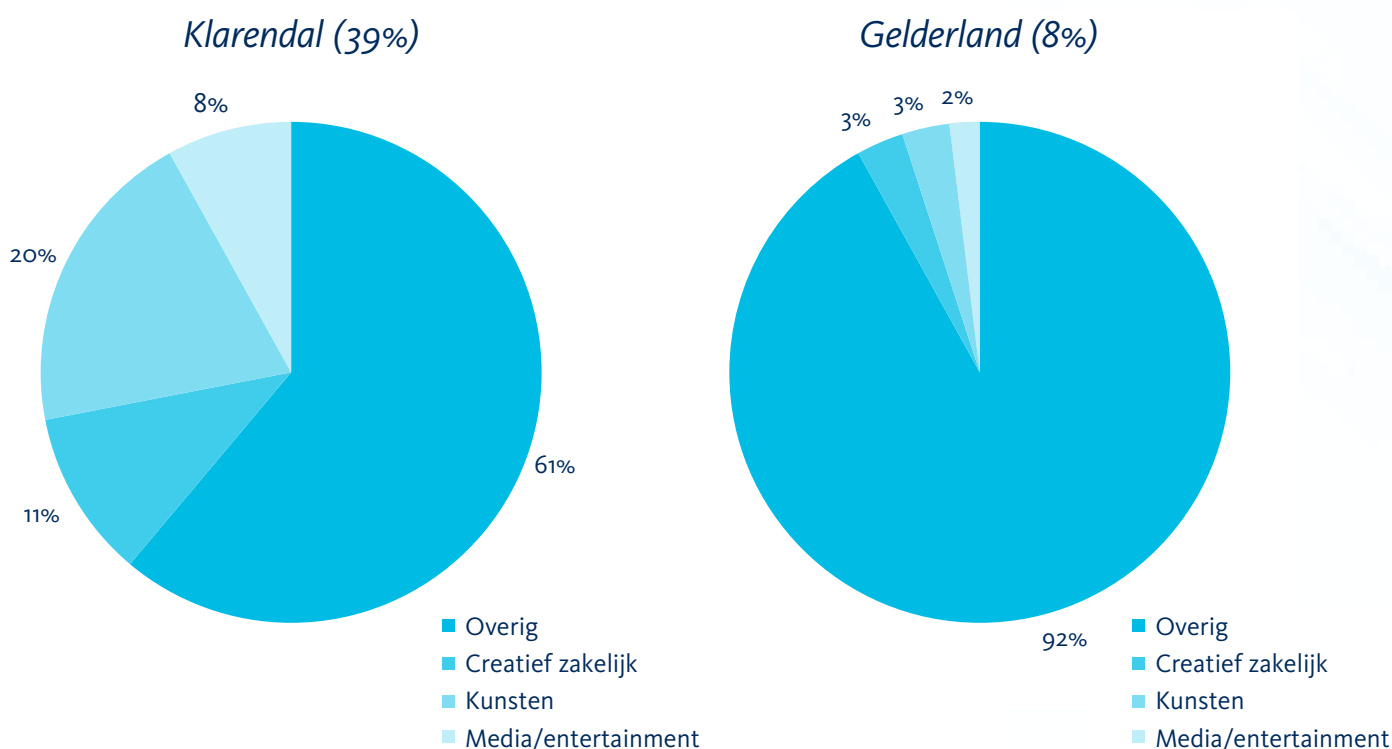
De creatieve industrie bevindt zich vooral in de grote Nederlandse steden. Veel lokaal economisch beleid is gericht op het aantrekken van creatieve bedrijven naar specifieke buurten in de stad. Voorbeelden zijn het modekwartier Klarendal (Arnhem) en het Ebbingekwartier in Groningen. Door een grote onderlinge nabijheid beoogt dit stedelijk beleid samenwerking tussen bedrijven in deze buurten te stimuleren. De bedoeling is dat dit leidt tot kennisuitwisseling, kruisbestuiving en innovatie, en uiteindelijk tot banengroei in de stad als geheel. Maar in hoeverre zijn creatieve bedrijven op loopafstand echt van belang voor ondernemers in deze creatieve clusters?

Om antwoord op deze vraag te kunnen geven zijn semi-gestructureerde interviews gehouden met creatieve ondernemers in buurten met een relatief grote concentratie van creatieve

bedrijven op buurtniveau: het Oostelijk Havengebied in Amsterdam, het Lloydkwartier in Rotterdam en de Hortusbuurt in Groningen. Voor de selectie van deze buurten, alsmede de selectie van creatieve bedrijven is gebruik gemaakt van het LISA-bestand.

Uit de interviews blijkt dat creatieve ondernemers meer belang hechten aan de belevingswaarde dan de gebruikswaarde van andere creatieve bedrijven op loopafstand. Informele face-to-face contacten, een creatieve atmosfeer en reputatie van de buurt blijken belangrijkere locatiefactoren te zijn dan samenwerking met gelijksoortige creatieve bedrijven. Samenwerking en innovatie stimuleren door clustering heeft volgens de ondernemers meer zin op pand- dan op buurtniveau. Wellicht bieden leegstaande loodsen en kantoorpanden in of nabij stadscentra kansen voor de ontwikkeling van creatieve bedrijfsverzamelgebouwen. Zo wordt ook getracht een nieuwe functie voor leegstaande kantoorpanden te vinden. Kortom, lokaal economisch beleid vanuit een gebruikersperspectief op plekken in de stad zullen zelf ook een impuls nodig hebben.

Figuur 1. Aandeel bedrijven creatieve sector Klarendal en Gelderland.
Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête Gelderland 2012.

LISA service

Bestuur Stichting LISA

P.J. Vriens, voorzitter
drs. F. Viersen, secretaris
drs. G. Scholtens, penningmeester
drs. P. Lucassen
drs. M. Bergmeijer

Regionale bronhouders LISA

Werkgelegenheidsregister Provincie Groningen
Werkgebied: Provincie Groningen (excl. Stad Groningen)
mevr. M. Punter
Tel.: (050) 316 44 72
E-mail: m.punter@provinciegroningen.nl

Werkgelegenheidsregister Gemeente Groningen
Werkgebied: Gemeente Groningen
dhr. T.H. Sniijders
Tel.: (050) 367 50 95
E-mail: t.sniijders@os.groningen.nl

Werkgelegenheidsregister Fryslân
Werkgebied: Provincie Fryslân
Dhr. M. Holkema
Tel.: (058) 292 53 85
E-mail: m.j.holkema@fryslan.nl

Drentse Werkgelegenheids-Enquête (DWE)
Werkgebied: Provincie Drenthe
dhr. R. Haverkate
Tel.: (0592) 36 55 55
E-mail: r.haverkate@drenthe.nl

Bedrijven- en Instellingenregister Overijssel (BIRO)
Werkgebied: Provincie Overijssel
dhr. M. Ellenbroek
Tel.: (038) 499 88 99
E-mail: BIRO@overijssel.nl

Vestigingenregister Flevoland
Werkgebied: Provincie Flevoland
dhr. P.M. Smeenk
Tel.: (032) 026 53 17
E-mail: smeenk@flevoland.nl

RMO Noordwest-Holland
Werkgebied: KvK voor Noordwest-Holland
dhr. drs. M.A. de Boer
Tel.: (072) 519 57 76
E-mail: mboer@alkmaar.kvk.nl

Vestigingenregister Noord-Holland
Werkgebied: Noord-Holland (excl. Amsterdam e.o., Haarlemmermeer)
Mevr. M. Wisse
(Provincie Noord-Holland)
Tel.: (023) 514 44 13
E-mail: wisse@noord-holland.nl

Bedrijvenregister Haarlemmermeer
Werkgebied: Gemeente Haarlemmermeer
dhr. A. Reijneveld
Tel.: (023) 567 61 30
E-mail: Ad.Reijneveld@haarlemmermeer.nl

Vestigingenregister Amsterdam
Werkgebied: Gemeente Amsterdam e.o.
mevr. C. van Oosteren
Tel.: (020) 251 04 12
E-mail: c.oosteren@os.amsterdam.nl

Provinciaal Arbeidsplaatsenregister (PAR) Utrecht
Werkgebied: Provincie Utrecht
dhr. drs. M. Bergmeijer
Tel.: (030) 258 23 91
E-mail: Maarten.Bergmeijer@provincie-utrecht.nl

Provinciale Werkgelegenheids-Enquête (PWE) Gelderland
Werkgebied: Provincie Gelderland
dhr. drs. E.J. Viersen
Tel.: (026) 359 91 71
E-mail: f.viersen@gelderland.nl

Werkgelegenheidsregister Stadsgebied Haaglanden
Werkgebied: Stadsgebied Haaglanden
mevr. R. Bakker
Tel.: (070) 750 16 44
E-mail: r.bakker@haaglanden.nl

Bedrijvenregister Zuid-Holland (BRZ)
Werkgebied: Rijnmond en Rijnstreek
mevr. D. Zoeteman
Tel.: (010) 204 10 42
E-mail: d.zoeteman@bgs-schiedam.nl

Vestigingenregister West-Brabant
Werkgebied West-Brabant
Dhr. W. Oijen
Tel.: (076) 529 35 03
E-mail: wf.oijen@breda.nl

Vestigingenregister Midden-Brabant
Werkgebied Tilburg e.o.
Dhr. T. Doornbos
Tel.: (013) 542 86 52
E-mail: tom.doornbos@tilburg.nl

Vestigingenregister Eindhoven
Werkgebied gemeente Eindhoven e.o.
Dhr. H. Ten Caten
Tel.: (040) 238 23 55
E-mail: h.ten.caten@eindhoven.nl

Vestigingenregister Helmond
Werkgebied gemeente Helmond e.o.
Mevr. H. van den Heuvel
Tel.: (0492) 58 71 73
E-mail: h.van.den.heuvel@helmond.nl

Vestigingenregister Noordoost Noord-Brabant
Werkgebied: regio Noordoost Noord-Brabant
Dhr. A. de Haan (I&O Research)
Tel.: (053) 482 50 10
E-mail: info@lisa.nl

Regionale Informatiebank Bedrijven en Instellingen Zeeland (RIBIZ)
Werkgebied: Provincie Zeeland
dhr. R. Lucas
Tel.: (0118) 67 35 37
E-mail: r.lucas@zeeland.kvk.nl

Vestigingenregister Limburg
Werkgebied: Provincie Limburg
dhr. R.C.M. Vaessens
Tel.: (043) 350 62 80
E-mail: r.vaessens@etil.nl

Wat heeft LISA te bieden?

Per vestiging zijn de volgende gegevens beschikbaar:

Naam, vestigingsadres, correspondentieadres, activiteitencode (SBI 2008), aantal mannen met grote baan, vrouwen met grote baan, mannen met kleine baan, vrouwen met kleine baan (absolute gegevens op vestigingsniveau worden alleen geleverd door middel van een grootteklasse of via aggregaties), CBS wijk- en buurtindeling, xy-coördinaten en overige BAG-informatie. De werkgelegenheid is inclusief uitzendkrachten. Op basis van deze gegevens is elke denkbare statistiek mogelijk, eventueel gekoppeld met andere gegevensbestanden. LISA behoudt zich ten aanzien van het landelijk register LISA en de daarin opgenomen gegevens alle auteurs- en databankrechten voor.

Omvang bestand

In onderstaande tabel is opgenomen van welke gebieden het LISA-bestand 2011 informatie biedt. Vergelijkbare statistische informatie is er ook voor de periode 1996-2011.

gebied omschrijving	aantal gebieden	vestigingen minimum	vestigingen maximum	vestigingen totaal
6 positie postcodegebied	333.055	1	277	1.219.436
4 positie postcodegebied gemeenten	4.057	1	4.629	
COROP-gebieden	418	119	102.854	
Provincies	40	2.780	141.068	
	12	30.307	252.754	

Toelichting: het aantal 4 positie postcodegebieden met vestigingen is in LISA 4.057. Het aantal vestigingen varieert van 1 tot 4.629. Het totale LISA-bestand van 2011 bevat 1.219.436 vestigingen.

Informatie en/of bestellingen LISA

Voor informatie over LISA en het bestellen van onder andere statistische gegevens, steekproef-trekkingen, bestandsverrijkingen kunt u zich wenden tot de LISA Projectorganisatie en Bridgis BV. Voor koppelingen van het LISA-bestand met bijvoorbeeld geografische databestanden kunt u contact opnemen met Bridgis BV.

LISA Projectorganisatie: Zuiderval 70
Postbus 597
7500 AN Enschede
Tel.: (053) 482 50 80
Fax: (053) 482 50 81
E-mail: info@lisa.nl
Internet: www.lisa.nl

Bridgis BV: Sint Walburgkerkpad 3
Postbus 71
4000 AB Tiel
Tel.: (0344) 636 242
Fax: (0344) 636 246
E-mail: info@bridgis.nl
Internet: www.bridgis.nl

Colofon

LISA Nieuws is een uitgave van de Stichting LISA die als doel heeft het beschikbaar maken van informatie over vestigingen en werkgelegenheid in geheel Nederland, primair ten behoeve van onderzoek en beleid. De Stichting vertegenwoordigt de regionale registerhouders die de informatie verzamelen, beheren en in LISA inbrengen.

Redactie: Maarten Bergmeijer, Gerben Huijgen, Freerk Viersen

Deze uitgave is verzorgd door de LISA Projectorganisatie. Overname van tekst en cijfermateriaal is alleen toegestaan ten behoeve van niet-commercieel gebruik onder bronvermelding. Hoewel bij de uitgave de uiterste zorg is nagestreefd kan voor eventuele aanwezigheid van (zet)fouten en onvolledigheden geen aansprakelijkheid worden aanvaard.

Lisa Website

Data op de LISA-website

LISA is een databestand met gegevens over alle vestigingen in Nederland waar betaald werk wordt verricht. Alle mogelijke selecties zijn beschikbaar. Neem hiervoor contact op met de LISA Projectorganisatie.

De website van LISA biedt u daarnaast de mogelijkheid om zelf werkgelegenheidsinformatie te downloaden. Ook hier kunt u eigen selecties maken. Zowel op landelijk niveau als op het niveau van provincies, COROP-gebieden en gemeenten is informatie rechtstreeks te downloaden. Ook zijn uitsplitsingen naar sector mogelijk. De informatie is beschikbaar vanaf 1996.

NIEUW LISA BESTAND ZEER BINNENKORT BESCHIKBAAR!

De LISA werkgelegenheidsinformatie over 2012 komt zeer binnenkort beschikbaar. Het afgelopen jaar hebben alle 21 regionale registerhouders weer de werkgelegenheidsenquête uitgevoerd om actuele informatie over de arbeidsmarkt te verzamelen. LISA 2012 is de tweede jaargang waarin alle vestigingen zijn voorzien van informatie uit de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), zoals de x,y-coördinaat en de gebruiksfunctie. Tevens zijn de adressen gekoppeld aan de nieuwste wijk- en buurtindeling van het CBS.

Hiermee is het bestand optimaal gereed gemaakt voor ruimtelijke analyses. LISA heeft in 2012 ook verder geïnvesteerd in het verhogen van de kwaliteit. Een aantal regionale registerhouders werkt samen bij de uitvoering van de werkgelegenheidsenquête waardoor uniformering verder kon worden doorgevoerd.

LISA 2012 is in februari 2013 beschikbaar. Indien gewenst attenderen we u op de nieuwe cijfers. Stuur u hiertoe een e-mail naar info@lisa.nl.

